

Mednarodno srečanje z naslovom Izboljšanje kmetijstva in gozdarstva na krasu (Split, 29.-30. 3. 2000)

Dušan JURC*, Maja JURC**

29. in 30. marca 2000 je Hrvaška akademija znanosti in umetnosti v Splitu organizirala mednarodno srečanje z naslovom Izboljšanje kmetijstva in gozdarstva na krasu (Agriculture and Forestry on Karst). Sodelovali so številni hrvaški strokovnjaki ter nekaj slovenskih in bosanskih. Predstavili so 72 prispevkov z vseh področij kmetijstva in gozdarstva. Srečanje je potekalo v dveh sekcijah (kmetijski in gozdarski), poročava pa le o gozdarski, pri kateri sva sodelovala.

Gozdarji so prikazali rezultate nekaterih raziskav, ki so bile zastavljene prav široko, npr. kolikšna je erozija različno nagnjenih tal, če jih prekrivajo različne rastlinske vrste (V. Topić), koliko trave in grmovja na ha je primerno za prehrano koz (V. Topić), kakšni so rezultati petletnega sledenja prehranjenosti, osutosti krošnje in debelinskega priraščanja puhastega hrasta (N. Potočić, I. Seletković), kako rastejo rase in medrasni hibridi črnega bora na istrskem flišu (D. Kajba, M. Vidaković) itd. Podali so konkretne podatke, ki so pomembni za razumevanje procesov v degradiranem kraškem gozdu. V številnih prispevkih so podrobno razčlenjevali široka raziskovalna področja; npr. kakšna je vsebnost organske snovi v kraških tleh (N. Pernar, D. Bakšić), katera dela so najpomembnejša pri obnovi, snovanju in negi gozdov na krasu v današnjih ekoloških in gospodarskih razmerah (S. Matić, I. Anić, M. Oršanić), kakšen je vpliv soli na tla in vegetacijo otoka Mljeta (B. Vrbeč). Opisali so poskus nasemenjevanja črničevja v panjevskem gozdu črničevja, cela serija prispevkov je obravnavala alepski bor - raziskave o redčenjih, produktivnosti, strukturi biomase in o možnostih uporabe. Nenavaden je bil prispevek o možnostih uporabe najbolj dodelanih harvesterjev, forvarderjev in drugih monstrov, ki bodo, "ne da bi se človek dotaknil tal" (ker bo seveda sedel v stroju), poželi vso lesno biomaso, jo zdrobili in prepeljali, tako da jo bomo lahko porabili za izvor energije (A. P. B. Krpan, T. Poršinsky). Kako bi tak način izrabe kraškega gozda vplival na tla in kaj bi pomenil za razvoj gozda, prispevek ni pojasnil. Pomembne raziskave so obravnavale požare, sanacijo pogorišč, poskuse sejanja

in naravne nasemenitve črnega bora na pogorišče in gozdne ceste v sistemu protipožarnih ukrepov (J. Nodilo, D. Barčić, Ž. Španjol, L. Guić, D. Pičman, T. Pentek). Predstavljene so bile tudi možnosti lovškega turizma, prehranske značilnosti muflonov in poškodbe rastlinja zaradi divjadi (M. Grubešić, K. Krapinec, J. Vukelić). Kar šest prispevkov se je ukvarjalo z boleznimi in škodljivci degradiranih kraških gozdov in nasadov iglavcev, predvsem črnega bora. Gradacije škodljivcev na domačih listavcih in tujih iglavcih so pogost pojav, ki lahko ogrozi obstoj gozda na velikih površinah v hrvaškem primorju (M. Harapin, B. Hrašovec). Opisane so bile razširjenost, biologija in škodljivost karantenske glive *Mycosphaerella dearnessii* (M. Glavaš), podrobneje so bili obravnavani podlubniki in trdoglavi hrvaškega primorja (B. Hrašovec), iz Slovenije pa smo poročali o spremembi škodljivih biotskih dejavnikov v kulturah črnega bora od osnovanja do danes (D. Jurc, M. Jurc) in o prvih rezultatih o vrstah žuželk na pogoriščih črnega bora (M. Jurc).

Koze so ponovno aktualna tema: nekateri jih vidijo kot edine, ki lahko ponovno očistijo z grmovjem zaraščene njive in domačije, drugi pa še niso pozabili opustošenja, ki so ga povzročile gozdu na krasu. Malo zavito je bilo povedano, da je zakon, ki je leta 1954 prepovedal koze, le en člen sistematičnega uničevanja kmetov (K. Poštenjak, S. Poštenjak, M. Gradečki). Taka razlaga avtomatično napelje na misel, da je za popraviljanje krivic potrebno tudi ponovno uvajanje koz. Če se temu doda še podatek, da sta ocena poškodb sestojev in zmanjšanje ekološke vrednosti le-teh nekajkrat manjša od vrednosti, dobljene z rejo koz, potem se zdi, da je kozjereja edina prava perspektiva na hrvaškem krasu. Posebno pozornost in splošno odobravanje je doživel prispevek o kozah in ovcah iz Slovenije (Z. Jenko), ki je opisal vračanje kozjereje in ovčereje na slovenski Kras. Prispevek navaja, da se kmetijska svetovalna služba s pomočjo države in aktivnosti kmetov že 10 let uspešno bori proti zaraščanju Krasa. Paša naj bi potekala pod nadzorom v ograjenih pašnikih, zato naj ne bi bilo škode v gozdu in obremenjenost pašne površine naj ne bi bila tako velika, da bi prišlo do poškodb občutljivih kraških tal. "Izgled naravne in kulturne krajine krasa je poleg tega boljši in obenem protipožarno varnejši." Iz povzetkov kmetijske sekcije lahko razberemo podatek, ki še zadnje

* mag. D. J., univ. dipl. inž. gozd., GIS, Večna pot 2, 1000 Ljubljana, SLO

** doc. dr. M. J., univ. dipl. inž. gozd., BF, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Večna pot 83, 1000 Ljubljana, SLO

dvomljivce prepriča v perspektivnost kozjereje: "Po drugi svetovni vojni je kozjereja v svetu narasla za 50%. Danes je na svetu okoli 600 milijonov koz in interes za kozjerejo stalno raste." (M. Strbašič, A. Šulko) Našemu gozdu na Krasu in tisoč hektarom hrvaškega degradiranega gozda želiva močne ograje in dobre pastirje. Ob jadranski magistrali sva namreč videla kar nekaj deset hektarjev obžrtih grmišč s tropi koz, seveda brez ograje. Kozjereja je že danes tudi hrvaška realnost.

Ne glede na pomisleke o posameznih namerah hrvaškega gozdarstva v zvezi z njihovim gospodarjenjem z gozdom na krasu ob Jadranu, pa je dejstvo, da se veliko in poglobljeno ukvarjajo z vsemi tamkajšnjimi

najpomembnejšimi problemi gozdarstva. Začuda je bilo veliko referentov mladih in predstavili so dobre raziskave. Iščejo strokovne rešitve v veliki družbeni stiski, v ekstremno težkih naravnih razmerah, kjer gozd in tla potrebujeta predvsem čas. Čas, da si opomoreta od ropanja človeka, živali in od surove, sušne mediteranske klime. V Sloveniji so razmere ugodnejše: Kras je zelen, vendar smo gozdarji tisti, ki ga lahko zelenega obdržimo ali pa prepustimo ponovnemu pustošenju. Realnost bo kot vedno nekje vmes. Danes je najpomembnejše, da na Krasu opredelimo, kje bo gozd in kje bodo kmetijska zemljišča. In nato v gozdu strokovno delamo.

Obisk pri južnotiroolskih hudourničarjih

Stiki in strokovne ekskurzije med slovenskimi (Podjetje za urejanje hudournikov) in južnotiroolskimi hudourničarji se nadaljujejo že šesto leto.

Julija letos so trije slovenski hudourničarji ponovno obiskali svoje kolege na Južnem Tiroolskem. Sopotnik sem bil tudi spodaj podpisani, saj so me mlajši kolegi prijazno povabili, naj se jim pridružim.

Dvodnevno strokovno ekskurzijo sta skrbno in gostoljubno pripravila in vodila južnotiroolska kolega, dr. Rudolf Pollinger in dr. Paul von Hepperger. Cilj te ekskurzije je bil predstaviti slovenskim hudourničarjem urejanje hudournikov v ekstremno težkih terenskih pogojih, na velikih strminah in težko dostopnem terenu.

Prvi dan smo se s helikopterjem nameravali odpeljati na ekstremno težko delovišče nad gozdno mejo v dolino Pflerschtal, zahodno od prelaza Brenner, vendar je zaradi goste megle ta ogled odpadel. V gozdarstvu je vedno tako, da morata biti za strokovne ekskurzije na terenu vedno pripravljene najmanj dve varianti. Tako smo se odpeljali proti planini Plose, vzhodno od znanega mesteca Brixen. Proti zgornjemu delu hudournika, kjer počasi obnavljajo 45 let stare ustaljene pregrade, so najprej zgradili 5 km dolgo, dobro utrjeno gozdno cesto za dovoz mehanizacije, gradbenega materiala in ljudi za delo. Vendar je bilo to premalo. Zato so ob hudourniku dodatno postavili še tovorno žičnico za prevoz gradbenega materiala. Na vprašanje, zakaj že po 45 letih obnavljajo stare pregrade, so odgovorili, da je bil po drugi svetovni vojni cement v Italiji zelo drag, medtem ko je bilo delovne sile dovolj. Pregrade so zidali s slabim kamnom, s slabo opranim peskom in s premalo cementa.

Danes ustaljene pregrade večinoma betonirajo, prelivna krona pa je iz dobrega kamna. Skupno jih bodo na tem hudourniku postavili okrog 50, delovna skupina pa šteje 11 mož. Celoten projekt sanacije bo stal okoli 200 milijonov SIT. Posebno pozornost posvečajo varstvu pri delu, saj je zidarsko delo na strmem in plazovitem terenu smrtno nevarno. Zato se vse dela počasi in premišljeno. Za izdelavo ene pregrade rabijo do 10 dni. Poletni delovni čas pa je 9 ur.

Naslednje, kar smo si ogledali, je ureditev dveh manjših hudournikov na strmem terenu, ki sta drug od drugega oddaljena le nekaj sto metrov. Med tema potokoma, ob avtocesti Brixen-Brenner, bo več vasi uredilo odlagališče odpadkov. Ureditve potokov s kineto zgoraj in zaježitvijo spodaj bo preprečila, da bi morebitna visoka voda ob neurju odnesla smeti v rčko Eisack in dalje proti mestecu Brixen.

Nazadnje smo si blizu prejšnjega delovišča ogledali novo zaplavno pregrado, ki bo varovala spodaj ležečo železnico, avtocesto, staro magistralno cesto in naselja. Pri vsem tem pa še čakajo na odločitev železnice, ki bo določila prostor (luknjo) pod železniško progo, kamor bo speljana voda iz hudournika. Rešitev celotnega problema pa je pri hudourničarjih še vedno polna dvomov.

Drugi dan so nas južnotiroolski kolegi peljali v dolino Pustertal, kjer je razvodnica med Jadranskim in Črnim morjem. V dolini Antholzer Tal, severno od Kronplatza (kjer je v Italiji največji biatlonski center), smo si ogledali obnovo starih ustaljenih pregrad in videli, kaj se po 40 letih zgodi z njimi, če so zgrajene iz slabega materiala. Pri sami gradnji so slovenski hudourničarji videli nekaj novih, originalnih prijemov.